

УДК 502.377

ОБГРУНТУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ ФОРМУВАННЯ ПРИРОДООХОРОННОЇ КУЛЬТУРИ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ В КОЛЕДЖАХ АВТОНОМНОЇ РЕСПУБЛІКИ КРИМ

О. Ф. Мазанюк

У статті визначено й науково обґрунтовано педагогічні умови, що сприяють ефективному формуванню природоохоронної культури студентської молоді в коледжах Автономної Республіки Крим: мотиваційне забезпечення процесу формування природоохоронної культури на основі показу глобальної соціальної значущості особистої участі кожної людини в природоохоронній діяльності; формування усвідомленого розуміння взаємозв'язків у природі, екологічної свідомості, найважливішим елементом якого є особиста відповідальність кожної людини за результати своєї діяльності в природі; організація предметно-розвиваючого середовища для проведення елементарної пошукової, науково-дослідної та природоохоронної діяльності з урахуванням індивідуальних потреб, інтересів, схильностей студентів у процесі формування в них екологічних умінь та екологічної свідомості; забезпечення цілісності та системності в організації процесу формування у студентів природоохоронної культури в єдності трьох напрямів: викладання предметів професійного циклу, залучення до виховної та науково-дослідної діяльності і проведення польових практик; забезпечення технологічності процесу формування природоохоронної культури: безперервності, алгоритмізованості, послідовного діагностування й ускладнення завдань формування екологічних умінь від курсу до курсу; формування особистості як носія екологічної культури з цілісним уявленням про життя, про навколишній світ, яка керується у своїй діяльності принципами природодоцільності.

Ключові слова: природоохоронна поведінка, студенти коледжів, педагогічні умови.

В сучасному занадто «затехнологізованому» світі особливої уваги набуває проблема формування у студентів коледжів сучасної особистості, яка володіє стійким позитивним ставленням до природи,

навичками активної природоохоронної діяльності, розуміє її взаємозв'язки і взаємозалежності; набуття особистістю активної життєвої позиції стосовно свого образу і місця в природі; створення педагогічних умов гармонійного розвитку особистості в активній взаємодії з природою на основі принципів екоцентризму; перетворення студентів із пасивних спостерігачів і мислителів на проактивних дослідників і захисників природних процесів, творців свого майбутнього. Особливе місце у формуванні особистості посідає система екологічних цінностей, значущість яких істотно зростає в сучасній ситуації, коли продовжує зростати тиск на природу, відбувається виснаження природних ресурсів і деградація навколишнього середовища, а в перспективі – глобальне руйнування екосистем. Населення Землі використовує дедалі більшу частину території планети, її мінеральні й енергетичні ресурси, прискорюючи геохімічні перетворення біосфери. У такій ситуації природоохоронна культура є відправною точкою для перегляду багатьох цінностей сучасної цивілізації.

Значний внесок у вирішення проблем екологічної освіти, екологічної культури, екологічно зорієнтованої діяльності школярів зробили А. П. Букін, С. Д. Дерябо, Г. П. Волошина, В. М. Назаренко, З. П. Плохій, Г. П. Пустовіт, Н. О. Пустовіт, Л. П. Салєєва, Т. І. Тарасова, В. П. Ясвин та ін. У сучасних дослідженнях науковців і педагогів знайшли втілення проблеми взаємозв'язку пізнавальної і практичної діяльності в конкретному соціоприродному середовищі з проблемами охорони природи (М. М. Вересов, М. Б. Дуденко, І. В. Лебедь, М. Г. Стельмахович, Є. І. Сявавко), природоохоронної діяльності учнів у зв'язку з вивченням природи рідного краю (П. В. Іванов), підготовки школярів до практичної діяльності з її охорони (М. С. Матрусов) [1; 2; 3].

Незважаючи на численні наукові розвідки в цьому напрямі проблема формування природоохоронної культури в студентської молоді в коледжах Автономної Республіки Крим залишилася поза увагою дослідників.

Автором визначено й науково обгрунтовано ефективні педагогічні умови формування природоохоронної культури студентів коледжів.

Нами виявлено ефективні педагогічні умови формування природоохоронної культури студентів коледжів:

– мотиваційне забезпечення процесу формування природоохоронної культури на основі показу глобальної соціальної значущості особистої участі кожної людини в природоохоронній діяльності;

– формування усвідомленого розуміння взаємозв'язків у природі, екологічної свідомості, найважливішим елементом якого є особиста відповідальність кожної людини за результати своєї діяльності в природі;

– організація предметно-розвиваючого середовища для проведення елементарної пошукової, науково-дослідної та природоохоронної діяльності з урахуванням індивідуальних потреб, інтересів, схильностей студентів у процесі формування в них екологічних умінь та екологічної свідомості;

– забезпечення цілісності та системності в організації процесу формування у студентів природоохоронної культури в єдності трьох напрямів: викладання предметів професійного циклу, залучення до виховної та науково-дослідної діяльності і проведення польових практик;

– забезпечення технологічності процесу формування природоохоронної культури: безперервності, алгоритмізованості, послідовного діагностування й ускладнення завдань формування екологічних умінь від курсу до курсу;

– формування особистості як носія екологічної культури з цілісним уявленням про життя, про навколишній світ, яка керується у своїй діяльності принципами природоодільності.

Ключовою умовою збереження природного середовища мешкання людини є формування екологічної свідомості, найважливішим елементом якої є особиста відповідальність кожної людини за результати своєї діяльності. Екологічні проблеми сучасності, породжені виробничою експансією, є віддзеркаленням кризи сучасної культури, подолання якої припускає коректування ціннісно-нормативної основи буття, подолання відчуження людини від природи на базі нового екологічного світогляду. Невипадково в соціально-гуманітарному знанні природоохоронна культура розглядається як найважливіша складова загальної культури людини, здатної синтезувати цінності, знання і відповідні норми і способи життєдіяльності. В якості інтегративного чинника становлення

природоохоронної культури слід розглядати ціннісно-екологічні імперативи сучасної цивілізації.

Найважливішим інститутом формування культури є система освіти, де закладаються базові принципи і знання, якими кожен із нас керується у взаємовідносинах із природою. В умовах сьогодення особливої актуальності набуває проблема створення системи безперервної екологічної освіти і виховання. Потрібен новий підхід до екологічної освіти, усвідомлення її пріоритетної ролі у формуванні загальної й природоохоронної культури.

Діяльнісно-творчий підхід до організації навчання, виховання і розвитку студентської молоді дозволяє зорієнтувати весь процес колективної діяльності на освоєння історично сформованих елементів людської культури, адекватно віку відтворювати сенс тієї діяльності, яка акумульована в предметах, явищах. Ефективність екологічного виховання визначається балансом пізнавальної та предметної діяльності; особистісно орієнтованим підходом до організації спільної діяльності; орієнтацією педагогічних технологій на самовизначення і розвиток особистості через освоєння різних рівнів природоохоронної культури, яка має сприйматися як загальнолюдська цінність в результаті усвідомленої діяльності особистості. Як провідні функції можна виділити: інформаційну (задоволення інтересів і потреб у знаннях екологічного та біологічного характеру); навчальну (розширення можливостей освітнього процесу та когнітивної діяльності завдяки нетрадиційній організації процесу навчання); розвиваючу (розвиток особистісних якостей і емоційно-ціннісного ставлення до світу); соціалізуючу (освоєння різних соціальних ролей); релаксаційну (зняття різного роду психологічних бар'єрів); функцію забезпечення екологічної безпеки (розширення еколого-правової грамотності, відповідальності за природу рідного краю, профілактика правопорушень, збереження здоров'я). Всі функції підпорядковані завданню формування в студентській молоді природоохоронної культури.

Отже, ефективними педагогічними умовами формування природоохоронної культури студентів коледжів є: мотиваційне забезпечення процесу формування природоохоронної культури на основі показу глобальної соціальної значущості особистої участі кожної людини в природоохоронній діяльності; формування

усвідомленого розуміння взаємозв'язків у природі, екологічної свідомості, найважливішим елементом якого є особиста відповідальність кожної людини за результати своєї діяльності в природі; організація предметно-розвиваючого середовища для проведення елементарної пошукової, науково-дослідної та природоохоронної діяльності з урахуванням індивідуальних потреб, інтересів, схильностей студентів у процесі формування в них екологічних умінь та екологічної свідомості; забезпечення цілісності та системності в організації процесу формування у студентів природоохоронної культури в єдності трьох напрямів: викладання предметів професійного циклу, залучення до виховної та науково-дослідної діяльності і проведення польових практик; забезпечення технологічності процесу формування природоохоронної культури: безперервності, алгоритмізованості, послідовного діагностування й ускладнення завдань формування екологічних умінь від курсу до курсу; формування особистості як носія екологічної культури з цілісним уявленням про життя, про навколишній світ, яка керується у своїй діяльності принципами природодоцільності.

Література

1. Букин А. П. В дружбе с людьми и природой. – М. : Просвещение, 1991. – 135 с.
2. Дерябо С. Д., Ясвин В. П. Экологическая педагогика и психология. – Ростов-на-Дону : Феникс, 1996. – С. 36–38.
3. Экологическое образование и воспитание. Метод. рекомендации. – Улан-Удэ, 1990. – 29 с.

В статье определены и научно обоснованы педагогические условия, способствующие эффективному формированию природоохранной культуры студенческой молодежи в колледжах Автономной Республики Крым: мотивационное обеспечение процесса формирования природоохранной культуры на основе показа глобальной социальной значимости личного участия каждого человека в природоохранной деятельности, формирование осознанного понимания взаимосвязей в природе, экологического сознания, важнейшим элементом которого является личная ответственность каждого человека за результаты своей деятельности в природе, организация предметно-развивающей среды для проведения элементарной поисковой, научно-исследовательской и природоохранной деятельности с учетом индивидуальных потребностей, интересов, склонностей студентов в процессе формирования у них экологических умений и экологического сознания, обеспечение целостности и системности в организации процесса формирования у студентов природоохранной культуры в

единстве трех направлений: преподавание предметов профессионального цикла, привлечения к воспитательной и научно-исследовательской деятельности и проведения полевых практик, обеспечение технологичности процесса формирования природоохранной культуры: непрерывности, алгоритмизованности, последовательного диагностирования и усложнения задач формирования экологических умений от курса к курсу; формирование личности как носителя экологической культуры с целостным представлением о жизни, об окружающем мире, которая руководствуется в своей деятельности принципами природоцелесообразности.

Ключевые слова: *природоохранная поведение, студенты колледжей, педагогические условия.*

The article outlines the scientific and pedagogical conditions that contribute to effective formation of environmental culture of students in colleges ARC: motivational support of the process of environmental culture formation through showing the global social importance of each person's personal participation in the environmental activities, formation of the informed understanding of the linkages in nature, environmental awareness, the most important element of which is each person's individual responsibility for their activities in nature, organization of subject-developing environment for conducting basic search, research and nature conservation activities taking into consideration individual needs, interests and bents of students in the process of formation of their environmental skills and environmental awareness, ensuring the integrity and consistency in the process of formation of students' environmental culture in the unity of the three areas: teaching of the subjects of professional cycle, involvement in the educational and research activities and field practices, ensuring of the technological process of forming environmental culture: continuity, algorithmization of consistent diagnosis and complexity of environmental problems forming skills from course to course, and identity formation as a carrier of ecological culture with a holistic view of life, about the world, which is guided by the principles of nature conservation.

Key words: *environmental behavior of college students, pedagogical conditions.*

Мазанюк О. Ф. – викладач економіко-гуманітарного коледжу, РВНЗ «Кримський гуманітарний університет» (м. Ялта, Україна)

Рецензент – доктор педагогічних наук, професор В.В.Черновецький